

УДК 657

Савченко Роман

докторант

Житомирський національний агроекологічний університет

м. Житомир

Гудзенко Наталія

к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА: ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ

Анотація

Розкрито принципи формування внутрішнього контролю в умовах ведення інтегрованої системи бухгалтерського обліку за видами діяльності.

***Ключові слова:** інтегрований облік, система внутрішнього контролю, функції внутрішнього контролю.*

У складі механізму інтегрованого обліку (ІО) важлива роль відводиться системам і методам внутрішнього контролю (ВК).

Внутрішній контроль являє собою організований підприємством процес перевірки виконання і забезпечення реалізації всіх управлінських рішень в області господарської діяльності з метою реалізації стратегії і

Створення системи внутрішнього контролю (надалі - ВК) є невід'ємною складовою частиною побудови всієї системи управління підприємством. Система ВК створюються на підприємстві за лінійним або функціональним принципом, але одночасно може поєднувати в собі обидва ці принципи. В основі цих систем лежить поділ обов'язків з контролю окремих служб і їх менеджерів.

Термін «функція» не є однозначним за своїм змістом. Він вживається в багатьох значеннях. У господарській практиці під функцією розуміється зовнішній прояв і (або) збереження властивостей якого-небудь об'єкта або процесу в системі фактично сформованих відносин. Для систем управління термін «функціонувати» практично означає: проявляти певні дії, діяти, впливати на об'єкти відображення і управління, пізнавати ці об'єкти, отримувати про них достовірну інформацію, систематизувати і передавати її суб'єктам і вищестоящим органам управління.

Основними функціями внутрішнього контролю є:

- спостереження за ходом реалізації господарських завдань, передбачених системою планових показників і діючих нормативів;
- виявлення відхилень фактичних результатів господарювання від передбачених;
- діагностування за розмірами відхилень певних погіршень у діяльності стану підприємства і істотного зниження темпів його розвитку;
- розробка оперативних управлінських рішень з нормалізації господарської діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей та встановлених

показників;

- коригування при необхідності окремих цілей і показників розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього середовища, кон'юнктури ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства.

Як видно з наведених функцій, ВК не обмежується здійсненням лише обліку фактів господарського життя (ФГЖ), але є ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, , плануванням, аналізом, обліком і внутрішнім контролем здійснюваних операцій на підприємстві;

Побудова системи ВК на підприємстві базується на таких принципах:

- спрямованість системи ВК на реалізацію розробленої мети і стратегії діяльності підприємства. Для того, щоб контроль був ефективним він повинен носити стратегічний характер, тобто відображати основні пріоритети розвитку підприємства на його перспективу. Це визначає цілеспрямоване коло господарських операцій, що контролюються. Обширний контроль над усіма поточними операціями не має сенсу, так як буде лише відволікати фінансових менеджерів від більш важливих цілей управління господарської діяльністю;

- багатфункціональність ВК. Контроль повинен забезпечувати перевірку пріоритетних показників розвитку не тільки по підприємству в цілому, але і в розрізі його окремих підрозділів, передбачати можливість порівняння показників, що контролюються з середніми по підприємству, а якщо можливо, то по галузі забезпечувати взаємозв'язок контрольованих показників з іншими найважливішими показниками господарської діяльності підприємства;

- орієнтованість ВК на кількісні стандарти. Ефективність контрольних дій значно зростає, якщо стандарти контролю діяльності виражені конкретними кількісними показниками. Це не означає, що контроль не повинен охоплювати якісні аспекти - йдеться лише про те, що ці якісні аспекти повинні бути виражені в системі кількісних стандартів, що виключить різне їх тлумачення;

- відповідність методів ВК специфіці способам і прийомам аналізу, обліку і планування. В процесі організації ВК необхідно орієнтуватися на весь арсенал розглянутих вище систем і методів обліку і планування (при підготовці стандартів контролю) і аналізу (при підготовці показників, що відображають фактично досягнуті результати і виявленні причин їх відхилень від стандартів);

- своєчасність контролю здійснюваних операцій. Ця своєчасність полягає не у високій швидкості або частоті здійснення контрольних функцій, а в адекватності періодів контрольних дій періоду здійснення найбільш важливих операцій, пов'язаних з формуванням результатів господарської діяльності. Головна умова своєчасності контролю полягає в наступному: він повинен носити характер попередження ризикованих операцій, тобто мати можливість усунути поточні відхилення перш, ніж вони наберуть певних загроз для підприємства;

- гнучкість побудови контролю. Система ВК будується з урахуванням можливостей пристосування до нової побудови інтегрованого обліку; до нових норм і видів здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; до нових технологій та методів здійснення господарських операцій. Без достатнього ступеня гнучкості система контролю не буде ефективною навіть в

тих областях контролю діяльності, для яких вона передбачалась і створювалась;

- простота побудови системи ВК. Найпростіші форми і методи контролю, будуються відповідно до його завдань, вимагають менших зусиль контролюючих менеджерів і, як правило, більш економічні. Надмірна складність побудови контролю може бути не зрозумілою або не сприйматись тими, хто його організував або буде вимагати істотного збільшення потоку інформації для його здійснення;

- економічність. Витрати по здійсненню контролю повинні бути мінімізовані з позицій їх адекватності його ефекту. Це означає, що обсяг витрат з організації контролю не повинен перевищувати розміру того ефекту (зниження витрат, збільшення доходів, прибутку тощо), який досягається в процесі його здійснення.

Знання функцій ВК є основою його створення на будь-якому підприємстві. З урахуванням перерахованих принципів контроль на підприємстві будується за такими основними ознаками:

- визначення об'єкта контролю.
- визначення видів і сфери контролю.
- формування системи пріоритетів контрольованих показників.
- розробка системи кількісних стандартів контролю.
- побудова системи моніторингу показників, що включаються до контролю.
- формування системи алгоритмів дій з усунення відхилень є заключним етапом побудови контролю на підприємстві.

Впровадження на підприємстві системи контролю дозволить суттєво підвищити ефективність всього процесу управління його господарською діяльністю.

Список використаних джерел

1. Борисенко, М.В. Організація і методика внутрішнього контролю на підприємствах [Текст] : автореф. дис. на здобуття вченого ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Борисенко М. – Київ, 2008. – 21 с.
2. Бурцев, В.В. Организация системы внутреннего контроля коммерческой организации [Текст] / В.В Бурцев.: Экзамен, 2000. – 320 с.
3. Соколов, Б. Н. Внутренний контроль в коммерческой организации (организация, методики, практика) [Текст] / Б.Н. Соколов. – Москва, 2006. – 250 с.

